

Grundström Helmer három verse Gaál Zoltán átköltése

Az aggastyán

*Pusztuló kertben elnyűtt gyalupad fölé hajolva
öregember farigcsál. Tálát készít
egy görcsös nyírfacsonkból.
Kilencven fölött jár, falujában ő a legidősebb.
Látása gyenge, erőtlen balkeze s balkarja
ellenszegül akaratának. Ha szólsz hozzá,
értelmes válaszra ne számíts. Hallása gyatra.
A tálak aljára bevési kézjegyét és az évszámot.
A tálak idomtalanok; egyik oldaluk gyakorta
vaskosabb, mint a másik. Szerszáma olykor félresiklik
s a félkész munkát el kell dobni.
De a reményt nem veszi el. Száz év múltán
művei nagy értéket fognak képviselni.
Ebben holt biztos. Az emberek a tálakért
vetekszenek majd s akkor ő megtisztelő helyet foglalhat el
a népi legendák szájáról-szájra szálló könyvében.
Az idő eljárt felette, de elmeszesedett agyában
kételynek helye nincs.
Csaknem mindenki elfeledte már. A szomszédos
konyhókban fiatal emberek az övéinél
sokkal jobb és tetszetősebb tálakat faragnak.
(1976)*

A régi dalok

A régi dalokat nem tudom elfeledni

Mikor még nagyon kicsi voltam – éppen csak formálódni kezdtem az élet olvasztótégelyében – anyám dalaival álomba ringatott. A Madonnáról énekelt, a Gyermekről és szent Genovéről. Régimódi asszony volt az én anyám. Hitt a dalokban. Olyanok voltak számára, mint az ópium.

Reggelente apám ébresztett énekével. A dalokat apjától tanulta, az apja pedig egy nála idősebb valakitől.

Később, mikor már az iskolapadban ültem, körülvettek a régi dalok. Behatoltak lelkembe, tudatomba, agyamba. Bennem éltek és szinte egybeolvadtak velem. Néha lázadtam ellenük, szerettem volna szabadulni tőlük, de minden kísérletem

meghiusult. Egy szép napon magamévá akartam tenni a Marseillaise-t ,de legnagyobb meglepetésemre helyette mind csak a svéd Király-himnusz füttyörésztem.

Végül már kezdtem kételkedni abban, hogy vannak új dalok.

Ha egy felhő vitorlázott tova a kék nyári égen, ekképp szóltam magamhoz: ez nem igazán új felhő. Régi ez, nagyon régi. Már korábban is elhaladt itt, talán tegnapi, talán sokkal-sokkal régebben. Lehet ugyan, hogy olykor kissé megváltozott: egy erőteljes szél átformálta, sötétebb lett, vagy több lett benne az elektromosság.

Mikor kedvesem egyszer azt mondta, hogy nincs még két hozzánk hasonlóan boldog ember, kedvem lett volna megjegyezni, hogy ezeket a szavakat a világ legrégebbi szerelmes verseiből kölcsönözte. De nem akartam őt megbántani, vagy szemében csökkenteni a ragyogást. Szomorúsággal töltött el, hogy nem voltam képes örülni, hogy nem voltam ugyanolyan naiv és tudatlan, mint ő. Bántott engem az én nagy okosságom.

Én a régi dalokban éltem.

Most itt valaki azt állítja, hogy a régi dalok használhatatlanok. Új melódiákra és új szavakra van szükségünk. Még nem győződtem meg erről egészen. De ha így áll a dolog, megtanulom én is az új dalokat, és el is éneklek majd , miután egy nyári napon, a világot langyos eső tisztára fűrésztöti.

De a régi dalokat sohasem fogom elfeledni.

(1931)

A csúcstól a mélypontig

(Egy névtelen hódító különös sorsa)

Az első évben messzire jutott.

A másodikban mindössze 63 centimétert hatolt előre.

A harmadikban megkezdte a visszavonulást.

A negyedik, ötödik és hatodik esztendőben minden csatáját elvesztette.

A hetedikben visszakerült a kiindulópontához, szülőfalujától mintegy két és fél kilométernyire, dél-délnyugati irányban.

Aztán a túlerőtől kényszerítve léghajón egy közeli városkába repült.

Ott csont- és porckereskedést nyitott valamint az őszi szürkületben egy kis tanyán sikeresen elcsábított egy félbolond cselédlányt.

Ettől kezdve a természet ölen folytatott szuperegészséges életmód iránt táplált hajlama egyre csökkent.

Nem fogott többé lazacot,

nem épített a tóparton csónakházat,

nem tett tönkre egyetlen rókaljukat sem,

még a csodálatosan kipingált budit is kerülte.

De a démoniól, mely szívét marcangolta, megszabadulni nem tudott.

A csontot s porcot megúnya, undorral küzdve kötötte batyuba ócska cuccát és egy kanyargós kecskeösvényt választva nekivágott a hosszú útnak egy távoli, jóformán ismeretlen, helység felé. Célba ért-e vagy most is kóborog? A nemrég elhunyt püspökhelyettes hátrahagyott irataiban erről nincs tanúság. Szavahihető bogyószedők állítják, hogy a múlt ősz során látták őt odalisköltözötten a hét fátýol táncát lejteni a sivatagban fekvő Karakorumban. (1980)

Grundström Helmer

(1904-1986)

Észak-Svédországban jött a világra. Apja napszámosként és favágóként kereste kenyerét. A kilencgyermekes család nagy szegénységben élt. Kezdetben Grundström is nehéz testi munkát végzett. Később két vidéki népfiiskola növendéke volt, majd Stockholmban próbált szerencsét. A ú.n. Klara-bohémekek közé került, s mint legtöbb társa, ő is napilapoknak írt munkáiból próbált megélni. (A Klara-negyedben volt akkoriban a legtöbb nagyobb napilap szerkesztősége.)

Grundström 1929-ben debütált. Első jelentős verskötete, *Detta är mitt land* (Ez az én hazám) 1939-ben jelent meg. Legfontosabb munkái az 1940-es, valamint az 1950-es években jöttek létre. Grundström a hagyományos kifejezésmód híve volt, de olykor a modernizmus eszközeit is igénybe vette.

G.Z.